

Sygn. akt *XXVIII C 4539/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **27 lipca 2023 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

Protokolant: Ismena Kyc

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu **27 lipca 2023 roku** w Warszawie

sprawy z powództwa **P. K.**

przeciwko **(...) Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

1. ustala, że nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy kredytu numer (...) z dnia 24 lipca 2008 roku,
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda:
  - a. kwotę **176.079,44 zł (sto siedemdziesiąt sześć tysięcy siedemdziesiąt dziewięć złotych 44/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **10 lutego 2023 roku** do dnia zapłaty,
  - b. kwotę **53.736,67 CHF (pięćdziesiąt trzy tysiące siedemset trzydzieści sześć franków szwajcarskich 67/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **10 lutego 2023 roku** do dnia zapłaty,
3. oddala powództwo w pozostałej części,
4. zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu od pozwanego na rzecz powoda kwotę **11.977 zł (jedenaście tysięcy dziewięćset siedemdziesiąt złotych)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt *XXVIII C 4539/21*

UZASADNIENIE

Strona powodowa (dalej także jako: kredytobiorca, konsument) w ostatecznie sformułowanym żądaniu (k. 340) wniosła o:

- ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu zawartej pomiędzy stronami,
- zasądzenie od pozwanego kwoty 176.079,44 zł i 53.736,67 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16.12.2019 r. do dnia zapłaty.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 15.04.2008 r. powód zawarł z (...) S.A. umowę kredytu firmowego na zakup lub remont nieruchomości indeksowanego kursem CHF w kwocie 572.999,84 PLN, przeznaczony na refinansowanie kwoty netto zakupu lokalu użytkowego położonego przy ul. (...) w W..

Dowód: umowa– k. 370-372.

W dniu 24.07.2008 r. pomiędzy stroną powodową, a (...) Bankiem (...) S.A. (poprzednikiem prawnym pozwanego) została zawarta umowa kredytu nr (...), zawierająca postanowienia szczegółowe umowy (dalej: PSU) i postanowienia ogólne umowy (dalej: POU) o następującej treści.

Kwota kredytu: 186.800 CHF, jednak nie więcej niż 380.400 PLN (§ 1 PSU).

Cel kredytu: refinansowanie kapitału zainwestowanego w nieruchomość z przeznaczeniem na inwestycje w inne nieruchomości (§ 2 PSU).

Nieruchomość w rozumieniu postanowień umowy: lokal mieszkalny nr (...), położony w W., przy ul. (...) (§ 3 PSU).

Rodzaj stopy procentowej: zmienna stopa procentowa (§ 9 PSU).

Wysokość oprocentowania obowiązująca w dniu sporządzenia umowy: 4,29 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy LIBOR 6M określonej w „Postanowieniach ogólnych” Umowy powiększonej o stałą w całym okresie kredytowania marżę w wysokości 1,35 p.p (§ 11 pkt 1 PSU).

Kredyt wraz z odsetkami spłacany będzie w złotych polskich, w równych ratach miesięcznych w wysokości określonej w harmonogramie spłat, stanowiącym załącznik do umowy (§ 12 PSU).

Kredyt zostanie wypłacony w złotych po przeliczeniu wypłaconej kwoty według kursu kupna waluty kredytu obowiązującego w banku na dwa dni robocze przed dniem wypłaty (zgodnie z tabelą kursów baku z godz. 9:00) na podstawie złożonego przez kredytobiorcę w banku wniosku o wypłatę na formularzu, którego wzór stanowi załącznik do umowy (zwanego dalej „wnioskiem o wypłatę”) (§ 2 ust. 4 POU).

Kredytobiorca oświadcza, że bank poinformował go i wyjaśnił: ryzyko zmiany kursu waluty, w której zaciągnął zobowiązanie kredytowe i jest świadomy ponoszenia przez siebie tego ryzyka, ryzyko zmiany stopy procentowej związane z zaciągnięciem kredytu o zmiennej stopie procentowej, w której zaciągnął zobowiązanie kredytowe i jest świadomy ponoszenia przez siebie tego ryzyka. Stosowne oświadczenie kredytobiorcy stanowi załącznik do umowy (§ 2 ust. 5 POU).

Kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu w złotych, w wysokości stanowiącej równowartość należnej i wynikającej z harmonogramu spłat kwoty waluty z zastosowaniem kursu sprzedaży walut banku według tabeli z godz. 9:00, obowiązującej na dwa dni robocze przed terminem wymagalności spłaty, określonym w umowie (§ 5 ust. 5 POU).

Dowód: umowa– k. 109-115.

W dniu 24.07.2008 r. strona powodowa podpisała oświadczenie, jest jej znane i zostało jej wyjaśnione przez bank ryzyko zmiany kursu waluty, w której zostało zaciągnięte zobowiązanie i jest świadoma ponoszenia tego rodzaju ryzyka. Jednocześnie przyjmuje do wiadomości, że:

- kwota kredytu lub transzy kredytu wypłacona będzie po przeliczeniu według kursu kupna waluty kredytu obowiązującego w banku w dniu wypłaty kredytu lub transzy kredytu, zgodnie z tabelą kursów walut banku ogłoszoną w siedzibie banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w banku, skutkiem czego w przypadku wzrostu tego kursu kwota wypłaty kredytu lub transzy kredytu ulegnie proporcjonalnemu podwyższeniu (jednakże tylko w granicach maksymalnej kwoty w PLN podanej w umowie kredytu), natomiast w przypadku spadku tego kursu kwota wypłaty kredytu lub transzy kredytu ulegnie proporcjonalnemu obniżeniu,

- ewentualna nadwyżka wynikająca z różnic kursowych zostanie wypłacona przelewem na rachunek bankowy wskazany we wniosku o wypłatę, który stanowi załącznik do umowy kredytu,

- kwota spłaty (rata kapitału i bieżące odsetki) podlega przeliczeniu na złote po kursie sprzedaży waluty kredytu obowiązującym w banku w dniu dokonania spłaty, zgodnie z tabelą kursów walut banku ogłoszoną w siedzibie banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w banku, skutkiem czego w przypadku wzrostu tego kursu bieżąca rata kredytu ulegnie proporcjonalnemu podwyższeniu, powodując zmniejszenie zdolności kredytobiorcy do spłaty rat kredytu, natomiast w przypadku spadku tego kursu bieżąca rata kredytu ulegnie proporcjonalnemu obniżeniu, powodując podwyższenie zdolności kredytobiorcy do spłaty rat kredytu,

- w przypadku całkowitej spłaty kredytu lub jego części przed upływem terminu spłaty określonego w obowiązującym w banku w dniu dokonania spłaty, zgodnie z tabelą kursów walut banku ogłoszoną w siedzibie banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów walut obowiązujących w banku, skutkiem czego w przypadku wzrostu tego kursu kwota kredytu do spłaty będzie proporcjonalnie wyższa, natomiast w przypadku spadku tego kursu kwota kredytu do spłaty będzie proporcjonalnie niższa w stosunku do uruchomionej kwoty kredytu.

Dowód: oświadczenie – k. 198.

Zawarcie powyższej umowy zostało poprzedzone złożeniem przez stronę powodową zaakceptowanego przez bank wniosku o udzielenie kredytu w kwocie 432.000 zł, w walucie CHF. Celem kredytu było refinansowanie kapitału zainwestowanego w nieruchomości z przeznaczeniem na inwestycje w inne nieruchomości. We wniosku wskazano, że powodowie są małżonkami i posiadają wspólność majątkową, powód nie prowadzi działalności gospodarczej, posiada wykształcenie wyższe, z zawodu jest prawnikiem oraz jest właścicielem kancelarii prawnej.

Dowód: wniosek – k. 203-208.

W dniu 10.02.2015 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, pozwalający na spłatę rat kredytu bezpośrednio w CHF.

Dowód: aneks – k. 200-202.

Kredyt został uruchomiony kwotą 380.400 zł. Strona powodowa w okresie od dnia 1.08.2008 r. do dnia 4.10.2022 r. uiściła wobec pozwanego łącznie kwotę 176.079,44 zł i 53.736,67 CHF tytułem spłaty rat kredytu.

Dowód: zaświadczenie – k. 116-136346-356.

Od dnia 14.09.2006 r. pod adresem ul. (...) lok. (...) w W. jest zarejestrowana działalność gospodarcza powoda, której przedmiotem jest:

- pozostałe formy udzielania kredytów,
- pośrednictwo finansowe pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane,
- zagospodarowanie i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek,
- kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek,
- działalność prawnicza,
- doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania,
- zarządzanie i kierowanie w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej,
- działalność komercyjna pozostała, gdzie indziej niesklasyfikowana,

- działalność galerii i salonów wystawienniczych,
- działalność rozrywkowa pozostała, gdzie indziej niesklasyfikowana,
- działalność związana z poprawą kondycji fizycznej.

Dowód: zaświadczenie – k. 228.

Powód w e-mailu z dnia 14.07.2010 r., skierowanym do pracownika pozwanego banku, wskazał, że dla potrzeb swojej księgowości chciałby otrzymać informacje na temat wysokości raty kapitałowej i odsetkowej zapłaconej przez niego w maju, czerwcu i lipcu 2010 r. i poprosił o przesyłanie na bieżąco w kolejnych miesiącach z rozbiorem na kapitał i odsetki. Powód wskazał, że z jego rachunku bankowego nie można odczytać, ile wynosi część odsetkowa i część kapitałowa raty, a jego księgowca nie może odpowiednio zaliczać w koszty jego działalności odsetek od tego kredytu.

Dowód: e-mail – k. 231.

Powód zaciągnął kredyt w celu zrefinansowania własnych środków, które przeznaczył na zakup lokalu mieszkalnego. Powód mieszkał w tym lokalu, a następnie go wynajął. Powód nie wykorzystał środków pochodzących z kredytu do prowadzenia swojej działalności gospodarczej. Powód nie negocjował postanowień umowy kredytu dotyczących powiązania z kursem waluty obcej i sposobu przeliczeń kursowych.

Przed zawarciem umowy przedstawiciel banku nie powiedział powodowi, w jaki sposób jest tworzona tabela kursowa banku, jak jest ustalana wysokość spreadu obciążającego kredytobiorcę, w jaki dokładnie sposób ryzyko kursowe związane z kredytem przekłada się na wysokość rat i zadłużenia kredytobiorcy, nie przedstawił historycznego wykresu kursu CHF/PLN, nie przedstawił symulacji obrazującej wpływ zmian kursu CHF/PLN na wysokość rat kredytu i zadłużenie wyliczane w PLN. W czasie zawierania umowy kredytu powód nie miał dochodów ani oszczędności w CHF oraz nie miał żadnego wykształcenia ani doświadczenia zawodowego w dziedzinach ekonomii, finansów i bankowości. Powód miał wtedy wykształcenie wyższe i pracował jako prawnik. Powód zorientował się, że zawarta przez niego umowa zawiera niedozwolone postanowienia umowne w 2015 r., a od dnia wniesienia pozwu zna, rozumie i akceptuje skutki stwierdzenia nieważności umowy oraz nie zgadza się na utrzymanie w mocy zawartych w umowie niedozwolonych postanowień umownych.

Powód w dacie zawarcia umowy prowadził działalność gospodarczą (kancelaria prawna), która jednak nie była związana z umową kredytu. Środki uzyskane z kredytu powód przeznaczył na remont lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w W., przy ul. (...) oraz części wspólnych budynku, spłatę zadłużenia związanego z tym lokalem wobec wspólnoty mieszkaniowej, zwrot pożyczek udzielonych wcześniej powodowi przez jego rodziców, spłatę debetu i zadłużenia z karty kredytowej w innym banku oraz podróże zagraniczne. Powód nie przeznaczył pieniędzy z kredytu na inwestycje w nieruchomości. Powód nigdy nie prowadził działalności gospodarczej polegającej na inwestowaniu w nieruchomości, a działalność gospodarczą z zakresu przewodnictwa wysokogórskiego rozpoczął w 2015 r., wcześniej jeździł na wycieczki bez związku z działalnością gospodarczą.

Dowód: przesłuchanie powoda – k. 318-319, 418-419.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony, oraz zeznania strony powodowej, które były spójne, logiczne, konsekwentne i pobawione sprzeczności oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, a pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Dowód z opinii biegłego został pominięty, ponieważ rozpoznanie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.).

Dokumenty prywatne w postaci oświadczeń na piśmie E. P. (k. 379,381) nie mają znaczenia dla niniejszej sprawy, ponieważ osoba ta jest księgową powoda dopiero od 2019 r., a jej oświadczenie jest oparte o dokumenty, które mają

pochodzić najwcześniej z 2012 r., czyli 4 lata po zawarciu umowy kredytu, a zarazem 2 lata po e-mailu powoda do pracownika pozwanego banku. Przede wszystkim jednak nie jest wiadomo, na jakich konkretnie dokumentach to oświadczenie zostało oparte.

Sąd postanowił oddalić wniosek pozwanego o zobowiązanie powoda do przedłożenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów za lata 2008-2022 (k. 435), ponieważ wraz ze złożeniem tego wniosku pozwany nie wystąpił z określonym wnioskiem dowodowym, a nawet gdyby przyjąć, że został on zawarty implicite we wniosku o zobowiązanie do przedłożenia powyższych dokumentów, to pozwany nie wskazał, jakie fakty mają zostać ustalone w oparciu o te dokumenty, jakie mają one znaczenie dla sprawy i dlaczego wniosek ten nie został złożony wcześniej.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne.

Konsument.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą pozwanego, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem należy go uznać za konsumenta (art. 22¹ k.c.). Z przeprowadzonych w sprawie dowodów nie wynika, by kredyt zaciągnięty przez powoda miał jakikolwiek związek z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Pomimo wskazania w umowie, że kredyt miał być przeznaczony na inwestycje w nieruchomości, brak jest dowodu, aby faktycznie tak było, skoro powód takich inwestycji nie prowadził. Co więcej, nawet gdyby przyjąć, że jednak powód w dacie zawarcia umowy miał zamiar inwestować w nieruchomości, to w dacie zawarcia umowy kredytu nie prowadził on działalności gospodarczej w tym zakresie, jak również nie zaczął jej prowadzić później. Ponadto inwestowanie w nieruchomości samo z siebie nie stanowi działalności gospodarczej, ponieważ musi spełniać przesłanki nie tylko działalności nastawionej na zysk, ale także zorganizowanej w sposób charakterystyczny dla obrotu gospodarczego, o czym nie sposób mówić w przypadku powoda. W końcu działalność gospodarczą z zakresu przewodnictwa wysokogórskiego powód rozpoczął w 2015 r., wcześniej jeździł na wycieczki bez związku z działalnością gospodarczą, a zatem nie sposób powiązać wcześniejszych prywatnych wyjazdów powoda z jego działalnością gospodarczą. Brak jest również jakiegokolwiek dowodu wskazującego na fakt, aby kredyt udzielony przez pozwanego służył spłacie innego kredytu udzielonego powodowi przez (...) Bank, a w szczególności dowodem na tę okoliczność nie jest zaświadczenie z dnia 13.04.2023 r. (k. 428-434), z którego wynika wyłącznie, w jakim czasie i w jakiej wysokości powód spłacał poszczególne należności kredytowe, a nie z jakich środków je finansował.

Indywidualne uzgodnienia.

Ciężar dowodu, że postanowienia umowy wprowadzające powiązanie kredytu z kursem CHF i określające sposób przeliczeń kursowych zostały indywidualnie uzgodnione, spoczywał na banku (art. 385¹ § 4 k.c.), który temu ciężarowi nie sprostał - nie można bowiem uznać „wyboru waluty” kredytu przez konsumenta za negocjacje, skoro sprowadza się to jedynie do zatwierdzenia jednej z kilku możliwości oferowanych przez bank, zaś sam sposób przeliczania kursów walut był ustalany jednostronnie przez bank.

Sama kwota kredytu (w CHF) nie była uzgodniona indywidualnie, ponieważ ustalenia określonej kwoty franków szwajcarskich dokonał pozwany bank – kredytobiorca we wniosku kredytowym wskazał określoną kwotę w PLN, natomiast bank dokonał jej przeliczenia na CHF według swojej tabeli kursowej, a zatem bez uzgodnienia z konsumentem – podanie kwoty kredytu w walucie obcej było konieczne z uwagi na konstrukcję kredytu denominowanego i nie wynikało z woli konsumenta, którego celem było uzyskanie środków w PLN, skoro miały one być przeznaczone na realizację celu mieszkaniowego w Polsce.

Klauzula ryzyka kursowego.

Klauzula ryzyka kursowego (§ 1 PSU w zakresie przewidującym określenie kwoty kredytu w walucie obcej) określał główne świadczenie umowy kredytu, lecz nie został sformułowany w sposób jednoznaczny (art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.), ponieważ analiza treści umowy i okoliczności jej zawarcia nie pozwala na stwierdzenie, że kredytobiorca został należycie poinformowany o konsekwencjach ryzyka kursowego związanego z umową. Informacja ta powinna jednoznacznie wskazywać na to, że ryzyko kursowe jest nieograniczone i obejmować realne przykłady obrazujące charakter tego ryzyka i jego potencjalne skutki, w tym w szczególności historyczny wykres kursu CHF/PLN za okres co najmniej kilkunastu lat i symulację wpływu wzrostu tego kursu o co najmniej kilkadziesiąt procent na wysokość rat kredytu i zadłużenia kredytobiorcy liczone w PLN. Tymczasem informacje udzielone przez pozwany bank tych wymogów nie spełniały. Wobec tego należało uznać, że klauzula ryzyka kursowego kształtuje prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.), skoro pomimo nieuzyskania stosownych informacji konsument, który nie miał dochodów ani oszczędności w CHF, został obciążony nielimitowanym ryzykiem zmiany kursu tej waluty, przed którym nie był w stanie zabezpieczyć się w żaden sposób.

Klauzula ryzyka kursowego w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej określa samą kwotę kredytu, czyli najistotniejsze postanowienie umowy kredytu. A zatem nie ma w ogóle możliwości, aby „luka” powstała po tej klauzuli mogła zostać uzupełniona przepisem prawa krajowego.

Klauzule przeliczeniowe.

Klauzule przeliczeniowe (§ 2 ust. 4 i § 5 ust. 5 POU) nie zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 2 k.c.), tj. prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), ponieważ ich treść nie pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób pozwany bank ustala kurs CHF dla celu wykonania umowy kredytu, a także kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.). W oparciu o te postanowienia kredytobiorca został obciążony koniecznością pokrywania kosztów spreadu, pomimo że koszty te nie odpowiadały żadnej usłudze świadczonej przez bank na rzecz klienta, a w umowie brak jest jednoznacznej informacji o tym, że konsument ponosi takie koszty, jaka jest ich wysokość i z czego one wynikają. Ponadto klauzule przeliczeniowe dawały pozwanemu bankowi całkowitą swobodę w sposobie kształtowania wysokości kursu waluty obcej, ponieważ postanowienia umowy w żaden sposób nie precyzowały, w oparciu o jakie zasady kurs waluty obcej miał być ustalany przez bank, a zatem bank mógł ustalić ten kurs na dowolnym poziomie. W rezultacie bank w oparciu o klauzule przeliczeniowe uzyskał rzeczywistą możliwość dowolnego kształtowania wysokości świadczeń kredytobiorcy, co jest w oczywisty sposób sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że konstrukcja kredytu denominowanego determinowała to, że zakres swobody banku w kształtowaniu praw i obowiązków stron był jeszcze dalej idący aniżeli przy kredycie indeksowanym. Mianowicie w kredycie indeksowanym kwota kredytu była od początku podana w PLN, a zatem umowa przewidywała wprost wysokość świadczenia, które ma spełnić bank. Natomiast z uwagi na fakt, że w kredycie denominowanym kwota kredytu była wskazana w CHF, a jej wypłata była dokonywana w PLN po dokonaniu przeliczenia przez bank, oznaczało to, że w tego rodzaju kredycie bank decyduje nie tylko o wysokości świadczeń spełnianych przez kredytobiorcę, ale także o wysokości świadczenia spełnianego przez siebie.

Sąd dokonał oceny, czy postanowienia umowne są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), według stanu z chwili zawarcia umowy.¹ Tym samym dla powyższej oceny nie miały żadnego znaczenia okoliczności takie jak sposób wykonywania umowy, wieloletnie wykonywanie umowy przez kredytobiorcę bez żadnych zastrzeżeń, faktyczny sposób ustalania wysokości kursów waluty obcej przez bank i ich relacja do innych kursów występujących na rynku, późniejsze zmiany regulaminu pozwanego banku, późniejsze zmiany stanu prawnego (w szczególności wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw) czy kwestia ewentualnego zawarcia przez strony aneksu do umowy kredytu upoważniającego kredytobiorcę do spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Dla oceny abuzywności klauzul przeliczeniowych nie miało znaczenia, że wybór kredytu powiązanego z kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania (LIBOR CHF).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta, zatem brak jest podstaw do modyfikacji tych postanowień lub uznania, że nie wiążą one konsumenta jedynie w pewnym zakresie ani uzupełnienia powstałej po tych postanowieniach „luki” jakkolwiek treścią, w tym w szczególności przepisami prawa krajowego. Odmienne zapatrywanie byłoby sprzeczne z brzmieniem oraz celem przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG.² Przede wszystkim zaś uzupełnienie umowy przepisem prawa krajowego nie może mieć miejsca w sytuacji, w której usunięcie z umowy nieuczciwego warunku prowadzi do jej nieważności, która jest akceptowana przez konsumenta,³ zaś w niniejszej sprawie kredytobiorca nie zgodził się na obowiązywanie umowy z nieuczciwymi warunkami ani na uzupełnienie jej treści przepisem prawa krajowego, natomiast wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy, będąc świadomym wynikających z tego konsekwencji. Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mógłby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem prawa krajowego o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem⁴, a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej” (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, w której jedynie kwota kredytu została wyrażona w walucie polskiej, natomiast wszystkie zobowiązania (wypłata kredytu przez bank i spłata rat kredytowych przez kredytobiorcę) zostały oznaczone w walucie polskiej.

Klauzule przeliczeniowe określają świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ nie tylko samo powiązanie kredytu z walutą obcą, ale również sposób dokonywania przeliczeń kursowych koniecznych do realizacji takiej umowy określają samą istotę umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Uznanie tych klauzul za niedozwolone postanowienia umowne skutkuje nieważnością całej umowy kredytu⁵ (art. 58 § 1 k.c.), ponieważ skoro określają one sposób wykonania umowy kredytu, to bez nich nie jest wiadomo, jak ta umowa ma być wykonywana, a zatem umowa ta po wyłączeniu z niej klauzul przeliczeniowych nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG).

Należy przy tym mieć na uwadze, że w przypadku kredytu denominowanego, który podlegał wypłacie tylko w PLN, skutek w postaci nieważności umowy wobec stwierdzenia abuzywności klauzuli przeliczeniowej dotyczącej wypłaty kredytu w złotych po kursie kupna banku jest jeszcze bardziej ewidentny aniżeli w przypadku innych umów kredytu powiązanych z walutą obcą. Skoro bowiem kwota kredytu była wyrażona w CHF, lecz wypłata kredytu była możliwa tylko w PLN, to wyłączenie z umowy regulującej sposób przeliczenia CHF na PLN dla celu wypłaty kredytu powoduje, że nie jest w ogóle możliwe ustalenie kwoty PLN, w której kredyt ma zostać wypłacony, a tym samym nie jest możliwe ustalenie treści podstawowego świadczenia banku, o którym mowa w art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. Stanowisko to znajduje oparcie w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego, który wskazał, że „umowa jest umową kredytu denominowanego, w której określono kwotę kredytu w walucie obcej i przewidziano jednocześnie, że wypłata powinna nastąpić w złotych. Eliminacja klauzuli przeliczeniowej w takiej umowie sprawia, że nie wiadomo, jaką kwotę powinien wypłacić bank. Oznacza to, że brakuje niezbędnego elementu konstrukcyjnego stosunku prawnego i niemożliwe jest jego uzupełnienie.”⁽⁶⁾ Faktem jest, że w dawniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego dopuszczano możliwość utrzymania w mocy umowy kredytu denominowanego po stwierdzeniu bezskuteczności niedozwolonych klauzul przeliczeniowych przez uznanie, że kwotą kredytu nie jest kwota wskazana w umowie w CHF,⁽⁷⁾ lecz kwota faktycznie wypłacona przez bank w PLN, jednak zabieg ten de facto stanowi niedopuszczalną ingerencję Sądu w treść umowy kredytu wykraczającą poza ramy wynikające z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, która została wprost wykluczona w aktualnym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości.⁽⁸⁾

Bezwzględna nieważność umowy.

Brak jest podstaw do uznania umowy kredytu za bezwzględnie nieważną. Zawieranie umów kredytu powiązanych z walutą obcą (indeksowanych i denominowanych) jest i było dopuszczalne w świetle art. 353¹ k.c. i art. 69 ustawy Prawo

bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy. Treść umowy nie naruszała także zasady nominalizmu (art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23.01.2009 r.), ponieważ udzielenie przez bank kredytu w walucie obcej było możliwe w dacie zawarcia umowy. Jak wyjaśniono wcześniej, postanowienia umowne obciążające kredytobiorcę nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz dające bankowi całkowitą swobodę w kształtowaniu kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.), co wyłącza możliwość uznania ich za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) lub sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej (art. 353¹ k.c.).⁹

Interes prawny.

Roszczenie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy wynikającego z nieważności umowy zasługuje na uwzględnienie, ponieważ umowa kredytu jest nieważna, a strona powodowa posiada interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. Mianowicie okres kredytu wskazany w umowie jeszcze nie upłynął, zaś bank stoi na stanowisku, że umowa jest ważna, domaga się od kredytobiorcy zapłaty kolejnych rat kredytu i nie wyraża zgody na wykreślenie z księgi wieczystej hipoteki zabezpieczającej roszczenia banku wynikające z umowy. Wobec tego powództwo kredytobiorcy o zapłatę nie kończyłoby definitywnie sporu stron dotyczącego oceny, czy umowa jest ważna.¹⁰

Świadczenie nienależne.

Nieważność umowy kredytu ex tunc oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (condictio sine causa) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Natomiast fakt, że bankowi przysługuje wobec kredytobiorcy analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa kredytobiorcy o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub k.c.¹¹ Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Strona powodowa w okresie od dnia 1.08.2008 r. do dnia 4.10.2022 r. uiszczyła wobec pozwanego łącznie kwotę 176.079,44 zł i 53.736,67 CHF tytułem spłaty rat kredytu, a zatem należność w tej wysokości należało zasądzić na rzecz strony powodowej od pozwanego.

Przedawnienie.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego przedawnia po upływie wynikającego z art. 118 k.c. terminu 6 lat na koniec roku kalendarzowego (10 lat co do roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych przed dniem 9.07.2018 r., zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw). Termin przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy kredytu, która jest nieważna bądź zawiera niedozwolone postanowienia umowne rozpoczyna bieg z dniem, w którym konsument dowiedział się (lub przy zachowaniu należytej staranności powinien był się dowiedzieć) o tym, że umowa jest nieważna lub że zawiera niedozwolone postanowienia umowne.¹², a z przeprowadzonych dowodów wynika, że miało to miejsce najwcześniej w 2015 r. Wobec tego w tym roku rozpoczął się bieg terminu przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.) roszczenia kredytobiorcy o zapłatę, który nie upłynął jeszcze w dniu złożenia pozwu, kiedy to doszło do przerwania biegu tego terminu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Tym samym roszczenie strony powodowej nie jest przedawnione.

Odsetki.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego stanowi roszczenie bezterminowe, a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Wezwanie to nastąpiło z chwilą doręczenia pozwanemu odpisu pisma procesowego zawierającego ostateczne sprecyzowanie żądania pozwu, który zawierał precyzyjnie sformułowane żądanie, a w treści jego uzasadnienia wyraźnie powołano się na nieważność umowy wynikającą z zawarcia w niej niedozwolonych postanowień umownych. Treść tego pisma nie pozostawiała zatem jakichkolwiek wątpliwości co

do tego, że kredytobiorca nie zgadza się na utrzymanie w mocy niedozwolonych postanowień umownych, jest świadomy wszystkich konsekwencji związanych z nieważnością umowy i akceptuje je. Jeszcze przed wniesieniem tego pisma procesowego miała miejsce rozprawa, podczas której pod został pouczone o skutkach nieważności umowy i oświadczył, że rozumie te skutki zgadza się na nie. Odpis tego pisma został doręczony pozwanemu w dniu 26.01.2023 r., co oznacza, że pozwany powinien był spełnić świadczenie dochodzone pozwem w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadł w opóźnienie z dniem 10.02.2023 r. i od tej daty zostały od niego zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Natomiast pozew nie stanowił skutecznego wezwania do zapłaty, ponieważ obejmował żądanie zapłaty kwoty tylko w PLN, z czego część tej kwoty (osobno niewyodrębniona) stanowiła przeliczenie z uiszczonej przez powoda kwoty w CHF, a zatem podstawa faktyczna i treść żądania, które się na tej podstawie opierało, nie były precyzyjnie wskazane.

Koszty procesu.

Stosownie do wyniku postępowania, pozwany został na podstawie art. 100 k.p.c. obciążony całymi kosztami procesu obejmującymi kwoty:

- 1.000 zł tytułem równowartości opłaty od pozwu,
- 60 zł tytułem równowartości opłat od rozszerzenia powództwa,
- 100 zł tytułem równowartości opłaty od wniosku o zabezpieczenie powództwa,
- 17 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,
- 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

ZARZĄDZENIE

(...).

1 por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2018 r., III CZP 29/17,

2 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3.10.2019 r., C-290/18, D.,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29.04.2021 r., C-19/20, Bank (...),

3 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 78,

4 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 - C-82/21, (...), pkt 76,

5 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18,

6 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26.05.2022 r., II CSKP 650/22,

7 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.10.2019 r., IV CSK 309/18,

8 por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., C-80/21 – C-82/21, (...), pkt 79, 83-84,

9 por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2022 r., III CZP 40/22,

10 por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.03.2022 r., II CSKP 474/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.05.2022 r., II CSKP 163/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.05.2022 r., II CSKP 1030/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.05.2022 r., II CSKP 797/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2022 r., II CSKP 701/22,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.06.2022 r., II CSKP 616/22,

11 por.:

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,
- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

12 por.:

- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9.07.2020 r., (...) Bank (...), C-698/18 i C-699/18,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16.07.2020 r., C. i B. B. V. A., C-224/19 i C-259/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22.04.2021 r., (...) (...), C-485/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10.06.2021 r., (...), C-776/19 - C-782/19,
- wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8.09.2022 r., (...), C-80/21 – C-82/21,
- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,
- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13.01.2022 r., III CZP 61/22.